

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

*In dit nummer:*KERKELIJK LEVEN **997**
*B. Luiten*Welke eenheid
bedoelt u?MEDITATIEF **1001**
*Jt. Jansen*Christelijke
saamhorigheidWANDELEN MET GOD **1003**
J.T. Oldenhuis

Schaamte

ACHTERGRONDEN **1005**
*H.R. van de Kamp*Een nieuwe
bijbelvertaling
voor een nieuwe eeuw*en verder...*

Gedicht

Meegelezen

Uit de kerken

KERKELIJK LEVEN / *B. Luiten*

WELKE EENHEID BEDOELT U?

Op één-en-dezelfde dag vielen ze door de brievenbus, Bij *de Tijd* en *Koers*.

De eerste bevatte een artikel van dr. L. Wierenga, met *als strekking: stop de samensprekingen, in geloof zijn we al een. We zijn een met de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Bond.*¹

De tweede trakteerde ons op een interview met drs. H. & Jong, met als inzet zijn opvatting over het karakter van de Schrift. We kregen te lezen, dat de Bijbel niet samenvalt met Gods Woord, maar dat Gods spreken ergens in de Bijbel is. En dat we eindelijk eens moeten ophouden met het gereformeerde gezeur over het Schriftgezag.² Om het trio compleet te maken, kan hier het verslag naast worden gelegd van het *Gereformeerd Appel*.³ Uit de mond van ds. W. Smouter werd daar opgetekend, dat de kerkelijke grenzen er wel zijn,

maar niet bestaan. Ze hebben geen realiteit omdat we één zijn in Christus.

Dit alles leidt tot de logische vraag: hoe bedoelt u? Over welke eenheid hebt u het?

Afzoenen

Wierenga schreef een indrukwekkend artikel. In een samenvatting kan dat niet uit de verf komen. Toch zal het nodig zijn, de kernpunten daarin samenvattend te formuleren.

Kort gezegd komt het betoog van

Wierenga hierop neer: **we** zijn al één in geloof, CGK, VGK, NGK en GB. Honoreer die eenheid! Wat **samensprekingen** verder willen **kerken**, ligt in het organisatorische vlak. Dat heeft geen prioriteit. Maar die **steeds** mislukkende gesprekken wekken wel voortdurend de indruk, dat **we** niet één zijn. Stop ze daarom!

Nader analyserend laat **Wierenga** zien, dat **samensprekingen** wel moeten mislukken. Ze vormen 'een feilloze garantie om de kerken gescheiden te houden'. **Zodra** iets als een overeenstemming dreigt, **werpt** één van de gesprekspartners een nieuw probleem op, om aan een **samenwerkingsverplichting** te ontko-

men. Het heeft veel weg van een 'echec-scenario', opgevoerd door theologen, deputaten en **kerkleiders**. Want het echte probleem ligt ergens anders. De onderlinge verschillen betreffen niet de leer, maar het onderscheid in kerkelijk klimaat en kerkelijke taal.

Om die reden koos de auteur voor de titel 'niet uitpraten, **maar** afzoenen'. Net als bij een twist tussen geliefden, als niemand meer weet **waarover** het gaat, moet je elkaar gewoon een **zoen** geven **en** zeggen: ik houd van je. Zo zouden ook de **genoemde** kerken, vanwege hun hartelijke **religieuze** verwantschap, het moeten zoeken in een wederzijdse intentieverklaring.

In die **intentieverklaring**, geadresseerd aan de andere drie, zouden zij elkaar over en weer hartelijk als partner moeten begroeten. Alleen **dát zou** als verklaring gezegd moeten worden, dus:

- zonder inventarisatie van geschilpunten;
- zonder een programma van uitgangspunten;
- zonder een **beschrijving** van de eigen identiteit of die van een ander;
- zonder een ontwerp-kerkorde;
- zonder een verwijzing naar de gezamenlijke **belijdenisgeschriften**;
- zonder een belijdenis van schuld;
- zonder een oproep tot bekering;
- zonder een interpretatie van het verleden.

En vooral

- zonder een uitnodiging tot **samenpreking**.

Wanneer deze intentieverklaring is voorgelezen van de kansel, **kan** er een **beleid** ontwikkeld worden waarin kerkgrens-overschrijdend verkeer wordt aangemoedigd. **Wierenga** doet de volgende suggesties:

- vanzelfsprekende vrijheid van **kerkdienstbezoek** over en weer;
- voor elkaar openstaande **bijbelstudieverenigingen**;
- **dubbele** lidmaatschappen;
- **avondmaalsvieringen** met elkaars leden;
- deelname **aan elkaars** activiteiten en

- voor elkaar opengestelde **gemeentevergaderingen**.

Kortom, een soort **Schengenverdrag** tussen de verwante kerken: vrij verkeer **van** personen, goederen en diensten.

Daar zou het **ook** bij kunnen blijven, zonder verdere organisatorische **eenwording**. Want de **religieuze** identiteit wordt niet alleen dogmatisch bepaald, maar voor een belangrijk deel ook **sociologisch**, psychologisch, historisch en regionaal. Dat kan verschillen geven die **gerespecteerd** kunnen worden. Kerken hoeven niet in elkaar op te gaan. **Jezus** had om eenheid, **zoals** de Vader en Hij één zijn (Joh. 17 : 21): twee onderscheiden Personen, die niet in elkaar opgaan. Het ideaal mag daarom zijn, samenwerkende kerken die elkaar niet te dicht op de huid zitten.

Zand

Onmiskenbaar **bevat** het verhaal **van Wierenga** waardevolle elementen. **Als** hij spreekt over verschillen in klimaat en taal, die mede sociologisch en historisch bepaald zijn, **heeft** hij groot gelijk. Daarin valt niet te forceren, **zoals** ook de geschiedenis laat zien. Na bijv. de Vereniging van 1892, tussen de kerken van de Afscheiding en van de Doleantie, bleef men plaatselijk nog jaren naast elkaar bestaan als A- en B- kerken. **Welnu**, pas op zo'n situatie de suggesties van **Wierenga** **maar** toe! Ga naar elkaars kerkdiensten, **maak** er een open verkeer van. En **ook** als je in alle eerlijkheid **kunt** besluiten tot een **federatie van kerken**⁴, stimuleer dan maar (met wijsheid) **kerkgrens-overschrijdend** verkeer. Zo leer je elkaar kennen en verstaan, en krijgt de eenheid kans om te groeien in de **praktijk**. **Daarom** is dit scenario de moeite van het bewaren waard, het is te hopen dat **we** het in de toekomst **kunnen** gebruiken. Maar voorlopig staat het hele bouwwerk **op** zand. Het lijkt me nodig dit luid en duidelijk te zeggen. Dit, wat hier voorgesteld wordt, is

KERNREDACTIE:

PROF. OR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGEREDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. M. GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Td. (05202) 31 201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (01100) 15591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland: f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralectah. Tel. (05210) 15946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

m.i. precies waar Jezus voor waarschuwt aan het eind van de Bergrede (Mt. 7 : 24-27). Je kunt wel snel een mooi huis bouwen, zonder eerst voor een goed fundament te zorgen, maar dat heeft dan al in zich dat het niet duurzaam is. Wil je echt bouwen op de rots, dan moet je eerst de bodem reinigen van zand, gruis en steenslag. Als je dat overslaat ben je gauw klaar, en het kan heel wat lijken, maar het geheel staat op een losse ondergrond.

Wat is kerk?

Om die reden is het goed hier een fundamentele vraag te stellen. Wat is kerk? In zijn artikel komt Wierenga niet verder dan een groep mensen, die zich religieus met elkaar verbonden weten maar onderling ook nog wat verschillen hebben. De oplossingen die hij aan draagt liggen in het pragmatische en psychologische vlak.

Daarmee zeg ik niet, dat Wierenga niet van harte zou instemmen met zondag 21 HC. Maar ik signaleer wel, dat het begin van de kerk, dat *Christus zich een gemeente vergadert*, in zijn verhaal in het geheel niet functioneert.

Om die reden kan hij zich goedkoop afmaken van kwesties die hoog opgelopen zijn. Als voorbeelden van een theologendiscussie noemt Wierenga o.a. de waardering van de belijdenis en van de Vrijmaking. Met één armzwaai veegt hij die gespreksonderwerpen van de tafel. 'Direct mee stoppen!' is zijn advies. Het zou voldoende zijn elkaar in vertrouwen te omhelzen.

Maar waar blijft op die manier, dat er keuzes zijn gemaakt om *Christus' wil*? Vaak gebeurde dat met pijn in het hart, omdat de scheiding door tal van relaties ging. Maar men kon niet anders, omdat *het Woord van God* in geding was. Daarom schiet een psychologische benadering hier hopeloos te kort. Wierenga werkt met een simplisme, dat geen recht doet aan de fei-

ten zoals ze zijn.

Zo zouden we bijv. maar al te graag onze broeders en zusters in de Nederlands Gereformeerde Kerken in de armen vallen. Ons hart gaat naar hen uit! Maar zolang zij kiezen voor een kerkelijk samenleven, waarin eenheid en zuiverheid in de leer niet wordt gerealiseerd en ook niet kan worden gerealiseerd, zal er van kerkelijke toenaadering geen sprake kunnen zijn. Ook niet in een federatie. Diepgaande verschillen over het spreken van God los je niet op met een (lossere) organisatievorm.

Het gaat hier werkelijk niet over kleinigheden. Daarom was het wel heel frappant, dat op diezelfde dag dat *Bij de Tijd* werd bezorgd, ook het interview met drs. H. de Jong op de deurmat viel. Reeds eerder was uit zijn mond opgetekend, dat Abel en Kaïn beschouwd kunnen worden niet als historische figuren, maar als modellen en symbolen.⁵

Nu is hij zover dat hij zeggen kan, dat er principieel geen onderscheid bestaat tussen de woorden van Paulus en bijvoorbeeld een preek. Daar hoop ik volgende week uitvoeriger bij stil te staan. Nu signaleren we alleen deze kloof. Om duidelijk te zien met elkaar, dat hier principiële zaken aan de orde zijn en waren, die de hoogste prioriteit verdienen. Als Wierenga dit pragmatisch wil oplossen en psychologisch wil verklaren, zet hij de lezers op een irreëel spoor en miskent hij de inzet van de strijd die er was.

Wat is kerk? Het is Gods huis, gebouwd op het getuigenis van apostelen en profeten. Neem het getuigenis weg, en alles stort in elkaar. Daarom is het een grote leugen van deze tijd, dat mensen elkaar *kerkelijk* zouden kunnen vinden in een samen-op-weg-proces, terwijl *het Woord* aan de discussie wordt prijsgegeven. Evenzo is het een illusie, dat je elkaar zou vinden in het Woord van God, terwijl de confessie bij voorbaat niet op de gesprekstafel mag komen.

Om die reden is het bijzonder te betreuren, dat het artikel van Wieren-

ga in deze vorm geschreven werd én gepubliceerd kon worden.

Zijn wij al één?

Een ander simplisme is de uitspraak, dat de genoemde kerken in feite al één zijn. Alleen de organisatie zou nog ontbreken. Niet alleen Wierenga lanceert deze gedachte, maar blijkens het kranteverslag was dit ook een uitgesproken motief op de onlangs gehouden vergadering van het Gereformeerd Appèl.

Van deze opvatting moet allereerst gezegd worden, dat zij buitengewoon demotiverend werkt. Immers, als we toch al één zijn, kan ieder gewoon op zijn eigen plekje blijven zitten. Zo werkt dat ook als je de kerk onzichtbaar verklaart en alle gelovigen erbij rekent. Dan hoeft niemand meer in beweging te komen om zich bij de kerk te voegen.

Toen ik dit las, herinnerde ik mij een gesprekje met een CGK-collega, die ik overigens bijzonder waardeerde. We hadden het over kerkverlating. Ik vroeg hem, een beetje plagerig, of hij het ook zag als kerkverlating, wanneer een (vrijgemaakt) gereformeerde zich onttrekt en zich voegt bij de CGK. Daar kon hij, op zijn plaats, alleen maar 'nee' op zeggen, uiteraard. Maar andersom zag hij het ook niet zo! Als een lid van de CGK zich onttrekt, en zich voegt bij de GKV, is dat in de ogen van mijn collega ook geen kerkverlating. Terwijl wij, wanneer leden heengaan, toch altijd spreken van een onttrekking. Er zal dan wel bij gezegd worden waarheen men gaat, om verkeerde indrukken te vermijden, maar het blijft wel een *onttrekking*. En dus een ernstige zaak, waarvoor gewaarschuwd dient te worden.

Zijn wij dan harder of zo? Of misskennen wij het waarheidsgehalte van de CGK? Of doen wij kerkverlaters onrecht door hen altijd zo te typeren? Want het is wel *buitengewoon pijnlijk*, om te moeten horen dat je je onttrekt aan het opzicht en

de tucht van de **kerkeraad** en zo aan de gemeenschap van de kerk, wanneer je van plan bent je te voegen bij de **Christelijke** Gereformeerde Kerk ter plaatse.

Die pijn gaat diep. Maar ze wordt niet veroorzaakt doordat wij hard zouden zijn of zo. Nee, het is precies *die* pijn, die wij voortdurend voelen, doordat de CGK tot op heden weigert samen met de GKV **één** huis van God te zijn.

Mijn CGK-collega vergoeilijkt de **situatie**; bij onderling verkeer wil hij niet van **kerkverlating** spreken, de kerken hebben immers hetzelfde **fundament**? **Ten** diepste zijn ze toch **één**?

Maar die redenering kan geen stand houden. Want als er inderdaad **één fundament** is, waarom staat er dan niet **één** huis? Waarom dan steeds die afwijzing?

Daarom **moeten** wij zeggen, **ook** tegen iemand die heengaait om zich te voegen bij te **CGK**: je verlaat de gemeenschap waarin God je een plaats gaf en waarin Hij je geroepen heeft. Je verlaat het gezin, waarin je een broer of **zus** bent. Je gaat echt **weg**, want je **gaat** wonen in een ander huis. We zouden wel *willen*, dat het **één groot** huis is, maar dat is **kt niet**. Nu trek je de deur achter je dicht en je gaat heen, om in een ander gezin aan tafel te **gaan**.

Welnu, als dan wordt gezegd: 'in feite zijn we al **één**', is dat een ontkenning van de situatie én **van** de ernst daarvan. En ook van de pijn die het geeft. Alweer een versimpeling, die mensen helemaal op het verkeerde been kan zetten. En **dat** gebeurt **zéker**, wanneer **Wierenga** nu al, in dit **stadium**, voordat er ook maar iets **van** een eenheid tot stand is **gekomen**, wil stimuleren tot een verregaand **kerkgrens-overschrijdend** verkeer!

Dit voelt als een dolkstoot in de mg van de ambtsdrager, die als een herder naar zijn schapen omziet en hen naar **vermogen** vergadert; Het pastorale gesprek, bijv. in een situatie van gemengde verkering, **waar**-in het gezamenlijke geloof botst op

de werkelijkheid van de kerkelijke verdeeldheid, wordt op deze manier volledig onderuit gehaald. Want er is ineens geen verdeeldheid, **alleen** organisatorisch...

Hoeven wij niet één te worden?

Wat is dat trouwens een merkwaardige onderscheiding, dat een organisatorische eenheid niet tot het **w**ezen van de **kerk** w u **behoren**, en dus wel mag ontbreken, desnoods blijvend?

Zo'n opmerking moet toch verbleken in het licht van 1 **Cor.** 12 en **Ef.** 4? Hoe **kun** je samen **één** lichaam zijn, als je niet samen **één** geheel bent? En hoe **kun** je zeggen dat je **één** lichaam bent, als je niet samen **één brood** eet en **één** beker drinkt?

De interpretatie van Joh. 17, zoals **Wierenga** die aan het papier heeft toevertrouwd, moet dan ook beslist van de hand worden **gewezen**. De vraag is so wie so, of hij de tekst benadert vanuit de juiste **invalshoek**. Wil Jezus hier inderdaad zeggen, dat de Vader en Bij ondanks alle **eenheid** die Zij hebben, toch **twee** onderscheiden Personen **zijn** gebleven? Dat mag betwijfeld **wor**-den, want zo is de **strekking** van dat Schriftgedeelte niet.

Maar **ook** als **dat** wel **w** zou zijn, kan hoogstens de vergelijking worden doorgetrokken tot de onderscheiden gelovigen. Over **hen** gaat het, dat **zij één** zijn. Die eenheid **wordt** dan het kenmerk van de **kerk**, zonder dat de gelovigen **zó** in elkaar opgaan dat zij **hun** eigen identiteit verliezen.

Maar dat vervolgens **ook** de onderscheiden kerken zo met **elkaar** om zouden mogen gaan, is een stap te **ver**, en het ontkracht de **woorden** die Jezus **zegt**. Achter de ene Herder zal **één** kudde gaan (Joh. 10 : 16). Wordt die eenheid bedreigd, dan klinkt de vermanende vraag: is Christus **gedeeld**? (1 Cor. 1 : 12).

In dit kader is het m.i. te smal g e **formuleerd**, wanneer gezegd

wordt: 'Eenheid is slechts gelegen in het allen volgen van die ene Herder'. **Deze** formulering laat namelijk ruimte **voor** ego-trippers, die als losse schapen of groepen toch 'allen' de ene Herder volgen. Daarom zal er een **woord** bij moeten, wil er recht worden gedaan aan de bedoeling van de Heer: 'Eenheid is slechts gelegen in het **allen samen** volgen van die ene Herder'. Anders zou het toch niet **uitmaken**, of men in Corinthe achter Paulus, Apolios of Ctphas aanliep? **Alle**-drie volgden ze Christus wel! Maar het punt is juist: '**laten** er geen scheuringen onder u zijn, **weest** vast aaneengesloten' (1 Cor. 1 : 10). **Aan** de **eenheid** van de k a k moet de wereld kunnen zien, dat er slechts **één** Herder is (Joh. 17 : 23).

De gemeente onmondig?

Onnodig grievend is de kwalificatie die **Wierenga** voor de **samen-sprekingen** gebruikt, als zouden zij een theologendebat zijn, volgens een **synodaal** scenario. **Ook** heeft hij het over onoplosbare interessante kwesties waarover al decennia gediscussieerd wordt door **theologen**, deputaten w **kerkleiders**, en soms enkel ingewikkelder zijn geworden. Op die manier zouden de gemeentes een **goed** alibi hebben om niet actief aan toenadering te doen, omdat ze er gemakshalve op vertrouwen dat het probleem bij theologen en synodes in **goede** handen is.

Op deze manier **schrijvend** wekt de auteur op **z'n** minst de indruk, dat het tijd wordt dat de gemeentes zelf het roer in handen nemen. Als de **kerkleiders** hun tijd verdoen aan **samensprekingen**, en de gemeente niet meer kan begrijpen over welke 'details' het **allemaal** gaat, wordt het kennelijk tijd om zelf de kerkgrenzen **maar** te overschrijden. De vraag dringt zich op, wie er nu eigenlijk gediend wordt met deze manier van badinerend spreken. Moet nu de gemeente gaan bewijzen dat zij mondig is, tegenover hen die haar vertegenwoordigen?

M meditatief

CHRISTELIJKE SAAMHORIGHEID

*'En zij bleven volharden bij... de
gemeenschap, het breken van het
brood...'*

Handelingen 2,42

Ontbreken

Je ziet 'em kijken: zitten ze er? Broeder **Spieder** doet dat altijd. De jongelui moeten er vaak om lachen: die ene ouderling rekt zich zichtbaar uit om bepaalde mensen in de **kerkzaal** te kunnen ontdekken. Ze zien er niet!

Anderen hadden het al eerder geconstateerd: gezin Absent ontbreekt weer. Zuster **Weetgoed** had het wel gedacht. Die zie je bijna nergens meer. Laatst heeft ze dominee Vuurgloed er nog op aan gesproken. Of de **kerkeraad** er wel wat aan doet?

De dominee ging er niet op in. Hij zei dat ze er maar voor moest bidden. En dat de gemeente zelf moest proberen het gezin Absent er **weer** bij te trekken.

Persoonlijk

Geloven is geen groepsbezigheid. Je draagt een eigen verantwoordelijkheid. Als **Petrus** op Pinksteren zijn toespraak heeft gehouden, eindigt hij met een oproep, waarin hij wijst op die persoonlijke verantwoordelijkheid: Bekeert u en een ieder van u late **zich dopen op de**

naam van Jezus Christus, tot vergeving van uw zonden (Band. 2,38). De gemeente in Jeruzalem wordt gevormd door mensen, die hebben gekozen voor het geloof in de Here Jezus. De heiligen. En **hun** kinderen, die dezelfde belofte toekomt. In Christus geheiligd.

Met elkaar kerk zijn

Zonde drijft mensen uiteen. Ieder gaat buiten het paradijs voor zichzelf **zorgen**. Als het moet ten koste van de ander. Wanneer Adam gezondigd heeft en ter verantwoording geroepen wordt, **neemt** hij zijn **vrouw** niet in **bescherming**, maar geeft haar de schuld. En **Kain** slaat Abel dood uit jaloezie en afkeer. Om over de brallende **La-mech** maar te zwijgen.

Omdat Christus de **macht van de** zonde in ons leven **gebroken** heeft.

komt er weer ruimte voor onbaatzuchtige liefde. We **willen** **wede** met **onze** medemens. We **willen** weer gericht zijn op de ander. Je vindt en herkent dit wonder in de kerk: de gemeenschap van de heiligen. Niet van de vrienden, van de mensen die me wel liggen, **van** hen die ik zelf uitzoek. Het is de gemeenschap van de mensen die God heeft geroepen om naast en met elkaar te leven. In liefde, die van geven weet. Naar het voorbeeld van het Lam, dat Zich gaf (Fil. 2,1 vv.).

Of moeten deputaten, die zorgvuldig **hun** opdracht uitvoeren, zich nu links en rechts ingehaald weten? Of is het de bedoeling dat de **sjoppers**, die van de kerk en haar gemeenschap zich weinig **aantrekken**, nu verder **nergens** meer een probleem van maken?

Het antwoord laat ik graag in het midden.

Wel zag ik ineens, toen ik dit las over een gemeente die zo dom is om haar **leiders** blindelings te vertrouwen, in gedachten de akte van Afscheiding in Ulrum van 1834. De gemeente daar telde zeer eenvoudige lieden. Ze konden soms hun **eigen** naam niet schrijven en ondertekenden daarom met een **kruisje**. Maar ze waren zo dom nog niet, of ze **hadden in de gaten** wat de **inzet was**. Ze konden het zo goed niet zeggen als De Cock, maar in geloof wisten zij **wat** hij bedoelde en ze deelden het volkomen. Waarvoor tekenden zij toen? Voor precies dezelfde zaken als nu in geding **zijn**: enerzijds, als er geen eenheid is door het Woord van God, kun je samen geen kerk zijn; anderzijds, met allen die Gods Woord van harte belijden, willen wij ons bij **voorbaat** verenigen. Een kind kan dat begrijpen. Ook hoe **belangrijk** dit is.

¹ L. Wierenga, 'Niet uitpraten. maar+oe-nen', @ stop de samensprekingen!, in *Bij de Tijd*, 4e jrg. nr. 1, september 1995.

² H. de Jong, *De Bijbel valt niet samen met Gods Woord*, in *Koers*, 26e jrg. nr. 17, 1 september 1995.

³ Gereformeerd Appèl dd. 2 september 1995. Het verslag is te vinden in het *Nederlands Dagblad* d d 5 september 1995.

⁴ Het waardevolle van een eerlijke federatie, en wat die inhoudt, werd onlangs helder uiteengezet door M. te Velde in de nrs. 41 en 42 van deze jaargang. Graag verwijs ik daar-naar.

⁵ Dit omstreden opstel, daterend uit 1967, werd onlangs uitgegeven in de bundel *Begeleidend schrijven*, Amsterdam 1994, blz. 18 e.v.

⁶ Zo geformuleerd in het verslag, genoemd onder noot 3, als weergave van het spreken van ds. Smouter.

Samen eten

In Jeruzalem kwam de gemeente in **kleinere** groepen **bijeen**. In de huizen die **wat** groter **waren**, **of in** de bijgebouwen van de **tempel**. Dan aten ze **gezamenlijk**. Net als in **Korinte**, waar het trouwens helemaal fout ging (1 Kor. 11). De maaltijd **van** de Heer, het **avondmaal**, **was een** onderdeel van deze maaltijden.

Men **deelde** met elkaar, vanuit de **vrede** die Christus verdiende en **gaf**, Samen eten is in de Bijbel **een** sprekend iets: wij horen bij elkaar. Wij delen samen in **wat** God ons gegeven heeft.

Vrede **van** boven, **al op** aarde **genoten**.

Een stukje van het **(nieuwe)** **paradijs** op aarde.

Iedereen **wordt** vastgehouden. Iedereen hoort **erbij**.

Principe

De **vormen** mogen veranderen. Wij moeten maar niet proberen de **vormen van** toen zonder meer over te nemen. We zijn andere mensen en leven in een andere **cultuur**.

Maar **laten** we **wel** het principe **hoog** houden: we horen bij elkaar. We hebben elkaar nodig **en** mogen met elkaar delen. Omdat we de verzoening ontvangen hebben.

Wie begint

Je mag verwachten, dat ieder lid van de kerk uit zichzelf contact **zoekt** met **anderen** in de gemeente. Je moet jezelf **geven**, **nietwaar?** Als **je nergens** aan meedoet...

Maar misschien durven nieuwe **kerkleden** of 'oudgedienden' **niet** (meer). Hebben ze eerder of elders hun neus gestoten. Wellicht beseffen ze **te** weinig de waarde van de gemeenschap. Of voelen ze zich minder. Mogelijk is er sprake van slijtage in het geloof.

Hoe dan ook, soms lijkt het mis te gaan. Echt **mis** op den **duur**: ont-

trokken aan de gemeenschap der kerk, deelt de **kerkeraad** met droefheid mee.

Wat **deed** die gemeenschap?

Erbij halen

Broeder **Spieder** – **alle waardering** voor zijn bezorgdheid en **trouw** – moet misschien iets minder opvallend rondkijken. **Vindingrijk** als hij is, kan hij wel een andere methode bedenken om de kerkgang van zijn schapen te 'controleren'. Hij zou ook eens op de **kerkeraad** de vraag aan de orde kunnen stellen, of de gemeente wel genoeg omziet naar nieuwelingen en hen die vervreemden van de kerk. En hoe de **kerks** raad dit eventueel kan stimuleren. Zuster Weetgoed en haar burens in de kerk **hebben** gelijk er is **een** zorgelijke ontwikkeling gaande bij het

gezin Absent. Ze moeten inderdaad **hoognodig** voor hen bidden. En erop af. En liefde, hopen dat het **nog** niet te laat is. Het had **eerder** gekund!

Ik geloof een heilige algemene christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen.

Vaak denk ik bij die **woorden aan hen** die ik goed ken, met wie ik **samen delen mag**. **De kring** van de broeders en zusters, met wie ik contact heb en **optrek**.

Maar misschien moet ik vaker denken aan hen die ik niet zo goed ken. Omdat ze nogal vaak absent zijn.

Extra nummers van De Reformatie...

...kunt u bestellen door overmaking van de kosten op postrekening 40 60 40 t.n.v. De Reformatie-Goes, onder vermelding van jaargang en nummer.

Dit zijn de **kosten** (incl. porto):

1 ex.:	£	3,35
2 ex.:	£	6,00
3 ex.:	£	8,65
4 ex.:	£	10,60
5 ex.:	£	12,55

Na ontvangst van het bedrag wordt uw bestelling per omgaande uitgevoerd.

W wandelen met God

Schroom

Een aantal weken geleden schreef ik over het kwaad van incest. Er was iemand die reageerde. Via de telefoon. Een stem. Geen naam. Het doet er niet toe of het een man was of een vrouw. Het was een stem. Het **woord** stem is vrouwelijk. Laat me daarom over die stem mogen spreken als over een 'zij'. Het was de stem van een gekwelde. Ze vond wat **ik** **geschreven** had zo hard. Ik schrok. Dat is ongeveer het laatste wat ik had willen zijn. Maar daarom **kan** het nog wel zijn, dat m'n woorden hard zijn overgekomen. Misschien was het ook wel hard. Er werden zulke verstrekkende dingen gezegd over de verhouding van een slachtoffer van incest tot de dader. Dat is altijd hard. Wie zal daar ooit het goede woord voor vinden. Wie zal ooit de zwaarte van deze schending wegen? Misschien leent zich dit onderwerp wel niet of nauwelijks voor behandeling in **een** weekblad. Een boek is iets anders. Het is bijna altijd onpersoonlijker. De stem van de auteur komt van zo ver. Als het een vreemde is, zal hij nog verder weg staan.

Ik ben bang dat ik me vertil. Schroom bevangt me, als ik raak aan deze pijn. Alleen de wetenschap, dat die pijn er is, bij velen, bij veel meer dan bekend is bij anderen dan de getroffen, brengt me over de drempel, om er toch nog iets van te zeggen.

Een boek

De stem noemde een boek: dr. Dan B. Allender, Voor het leven getekend? Met de ondertitel: Hoop voor slachtoffers van seksueel mis-

bruik Wat opvalt is dat de titel een vraag is en de ondertitel zonder vraagteken staat. De schrijver meent dat er hoop is voor slachtoffers. Daar zet hij geen vraagteken achter. Hij spreekt uit ervaring. Hij geeft vele voorbeelden van mensen die hij heeft behandeld. Die voorbeelden zijn vaak schokkend. Ook ontroerend. Ze zetten aan het denken. De auteur heeft de gave om over deze dingen zo te schrijven dat geen sensatie wordt gevoed en toch gevoelens van afgrijzen en deernis met **elkaar** gaan strijden. De man die een voorwoord in dit boek schrijft, typeert het als 'niet alleen het meest nuttige boek over seksueel misbruik dat er beschikbaar is, maar ook een stimulerend voorbeeld van **hoe** men bijbels moet denken over onderwerpen die niet rechtstreeks in de Schrift worden behandeld'. Of het het meest nuttige **boek** is dat beschikbaar is over dit onderwerp, **kan** ik niet beoordelen. Dat het **een** stimulerend voorbeeld **is** van hoe men bijbels moet denken **over** dit onderwerp, kan ik zonder reserve bevestigen. Slag op slag is duidelijk, dat de auteur recht wil doen aan de bijbelse gegevens over zonde en vergeving, recht wil doen ook aan de door God geschonken waardigheid van een mens; en aan de door God geschapen verlangens naar beleving van de liefde. Bet is een weldaad te lezen wat de **man** daarover durft te schrijven.

Schokkend

Het boek zet je aan het denken. Het wil de schade van het misbruik dat incest betekent volledig onder de aandacht brengen. Dat acht hij noodzakelijk. En nogmaals: niet uit

misplaatste sensatiezucht. Maar omdat we moeten beginnen met de desastreuze gevolgen van de zonde onder ogen te zien, voordat er van enige bevrijding of verlossing sprake kan zijn. Dat wekt altijd tegenzin op, die tot ontkenning of verdringing leidt. Christenen moesten beter weten. Sommige wegen die vanuit christelijke uitgangspunten het slachtoffer worden aangeboden 'maken de last nog zwaarder, zodat de betrokkene zich opnieuw slachtoffer voelt. Voorbeelden hiervan zijn de vergeving, gebaseerd op ontkenning, het dwingen van het slachtoffer om lief te hebben en de snelle bevrijding van de pijn door direct geestelijk ingrijpen'. De vergeving, die gebaseerd is op ontkenning, noemt hij een christelijke variant op een operatie die men vroeger wel toepaste in bepaalde gevallen van geestesziekten, waarbij men een soort 'vergeetachtigheid' wilde veroorzaken. Het advies 'om maar op te houden met er aan te denken, omdat dat maar medelijden met je zelf betekent, terwijl er wel ergere dingen in de wereld zijn', maakt het nadenken over de gevolgen van misbruik zelfzuchtig en onterecht. Dat is de weg van de ontkenning of de verdringing van het verleden, en de auteur noemt dat een ontkennen van God. God die je gemaakt heeft, en je je plaats gegeven heeft, en je zo geschapen heeft, dat er verlangens zijn, verlangens naar liefde, naar relaties, naar leven.

Veelheid

Het boek geeft een veelheid aan informatie. Instructief zijn de overzichten die de auteur geeft om verschillende soorten van incest te on-

derscheiden. Hij spreekt genuanceerd van ernstige, minst **ernstige** en zeer ernstige vormen. **Hij** rekent niet alleen contact, **maar** ook **beïnvloeding**, verbaal, visueel en psychologisch, daarbij. En wat hij over **de** verschillende stadia schrijft, is al even ontdekkend. **Van** al deze soorten en van al deze stadia zegt hij **duidelijk**, dat **er** schade **wordt aangericht**. Altijd. Hij onthoudt zich van beeldende taal in de **beschrijving** van de voorbeelden. Dat zou een ziekelijke nieuwsgierigheid opwekken. Toch vermijdt hij de vage termen. Die zouden het kwaad vervagen en het misbruik verbloemen. En wat **je** dan leest **doet** je meer dan eens huiveren. Het zal **voor** velen **goed** zijn deze literatuur te gebruiken. Juist ook omdat de schrijver constant probeert op **een** **zuivere** manier **gebruik** te maken **van** de gegevens **van** de Schrift. Vele uitspraken **zou** ik zo willen citeren, ware het niet, dat ze, uit hun verband geplukt, alle mogelijkheid hebben als leuzen te gaan werken, die de genuanceerdheid van de context **teniet doen**. Men **leze** zelf. Gemakkelijke kost is het niet.

Schaamte

Eén punt heeft me heel sterk **aan** het denken gezet. Dat is **wat** de **auteur** schrijft over schaamte. Het vergt te veel woorden om precies uit te leggen hoe de auteur daarover schrijft in verband met **zijn** onderwerp. Slachtoffers onder de **lezers** doen er **goed** het hele hoofdstuk te lezen over dit onderdeel, **vóór** ze wat ik nu doorgeef op zich zelf **betrekken**. Toch laat ik hier iets volgen **van** wat de auteur erover schrijft. Hij **ontwikkelt** daarover gedachten die de moeite van het overwegen door ieder **waard** zijn m.i. Wie kent immers niet het gevoel van schaamte? Wie is er nooit eens **betrapt** op iets dat hij **wilde** ontkennen, of op iets **waarvan** hij **voor** lief ding wilde dat niemand het ooit geweten had. Bijna had ik geschreven: iets waarvan **hij**

wilde dat hij het nooit gedaan had. Zo zeggen we dat vaak. Maar het is niet helemaal juist. Want als we zeker **weten** dat niemand het geweten of gezien heeft, en ook **zeker** weten, **dat** niemand het ooit te weten zal komen, is de schaamte vaak niet zo **groot**. Schaamte is een gevoel dat je hebt tegenover een ander. Schaamte **ontstaat** eigenlijk pas, als je weet dat **een** ander iets **weet van je** zelf, **waarvan** je vindt dat hij het beslist niet weten moest. Schaamte gaat gepaard met de angst niet **meer** geaccepteerd te zullen worden. Dat **betreft** dus altijd iemand, in wiens ogen we juist **wel iets** of **iemand** willen wezen. Het heeft te maken **met** het beschamen van vertrouwen. De auteur **schrijft**: als ik **geen** waarde hecht aan **de** mening van een ander over mij, zou ik me **ook** niet schamen **als** ik betrapt **werd** op iets vulgairs. Schaamte gevoel ik tegenoverdegene die ik het recht geef over mij te oordelen. Ten diepste heeft alleen God dat recht. Als we dat '**voorrecht**' aan een ander geven, **noemt** de schrijver dat afgoderij. Vanuit dat uitgangspunt maakt hij onderscheid tussen terechte en onterechte schaamte. Onterechte schaamte is dan, dat een mens zijn plaats die God **hem** gegeven **heeft niet** meer durft in te nemen, **wanneer** hij beschadigd is geworden. Terechte schaamte noemt hij het **onder** ogen zien, dat we nalatig geweest **zijn** op God te vertrouwen. En op God vertrouwen omschrijft hij als het **vertrouwen voor** het meest wezenlijke van ons **bestaan**: de **ongeschondenheid** van onze **ziel**. 'Een **terugkeer** tot de Vader verzekert ons ervan dat **niemand** onze ziel – de **kern van** ons wezen, **die** **eeuwig** met Hem zal leven – kan beschamen of onteren of bezitten, ongeacht wat er gebeurt met ons lichaam, onze reputatie of onze tijdelijke zekerheid'.

Adam schaamde zich en koelde zijn woede die daarop gebaseerd **was** op God, **door Hem** te beschuldigen. Wie dat **doet** vindt de weg naar God niet terug, en dus ook

niet de weg naar het herstel van menselijke waardigheid, die tenslotte alleen bij **God** verkregen wordt. Het is goed daar eens goed over na te denken, denk ik.

Naar aanleiding van: Dan B. Allender, *Voor het leven getekend? Hoop voor slachtoffers van seksueel misbruik*, Navigator Boeken, Driebergen, 1995.

EEN NIEUWE BIJBEL- VERTALING VOOR EEN NIEUWE EEUW

H.R. van de Kamp

Achtergronden

Maak u op, ga naar Ninevé'. Zo geeft de vertaling 1951 Gods opdracht aan Jona in het naar hem genoemde bijbelboek weer. Een dergelijke vertaling kan op dit moment in het Nederlands eenvoudig niet meer. Voor hedendaagse oren en ogen krijgt deze weergave teveel cosmetische connotaties. Ook de aanhef van het boek Obadja in de vertaling 1951 ('Gezicht van Obadja') is voor **het** moderne oog en oor van de ontvangers de taal dubbelzinnig. Deze twee voorbeelden van verouderd taalgebruik werden genoemd door prof. dr. P.C. Beentjes bij de presentatie van het project nieuwe bijbelvertaling (hierna te noemen: NBV) op 2 september 1994 om de noodzaak van de NBV aan te geven.

In dit artikel ga ik in op de volgende vragen: Hoe ver is het met de voorbereiding van de nieuwe bijbelvertaling? Hoe gaat die eruit zien? Wat kunnen wij als kerkleden eraan doen? In het nieuwe werkseizoen zijn allerlei kerkelijke activiteiten gaande. Een daarvan is de voorbereiding van de NBV. Die vindt in stilte plaats, maar u moet er wel van weten.

Hoe nodig is het?

De vertaling 1951 (de zogenaamde nieuwe vertaling, uitgegeven door het Nederlands Bijbelgenootschap, hierna afgekort tot NBG) heeft als **belangrijkste** nadeel het **sterk** verouderde taalgebruik dat **voor** een groot deel dateert van voor de oorlog. Het NT is al in de dertiger ja-

ren vertaald. Wie weet **nog** wat 'derven' betekent (Rom. 3,23)? Voor het OT haalde ik aan het begin van **dit** artikel al twee **voorbeelden** aan. Deze **zijn** met vele te vermeerderen.

Is het niet mogelijk met een herziening **van** deze vertaling 1951 te **volstaan**? In de vijftiger jaren is geprobeerd tot zo'n herziening te komen,

maar men moest de conclusie **trekken** dat reviseren uiteindelijk betekent dat je **een** nieuwe vertaling gaat maken. **Een** echt nieuwe vertaling kan beter een eigen **karakter** krijgen dan een herziene oude vertaling.

En de Groot Nieuws Bijbel dan, zult u denken, wordt die niet overbodig? Nee, beslist niet. Dat is **een** **bijbelvertaling** in omgangstaal, in eerste instantie bedoeld voor niet-kerkelijke lezers. De NBV wil **graag** een vertaling worden die geschikt is voor gebruik in de kerk, hoewel niet uitsluitend daarvoor. De **vertaalmethode** is ook een andere.

Voor gereformeerde bijbellezers zal het taal-argument het meest aanspreken. We **willen** Gods **woord** **graag** lezen in een taal die begrijpelijk en hedendaags is en niet nodeloos wordt bemoeilijkt door lange zinnen en **verouderde** woorden. Taal is voortdurend in ontwikkeling. Een nieuw **woord** als 'asieltoerist' staat nog niet in **Van Dale**, maar **begint** wel in te burgen.

Voor oecumenisch Nederland komt er nog een **belangrijke** reden bij. Men wil heel graag **een** interconfessioneel **project**. In de meeste **Westeuropese** landen is al een gemeenschappelijke bijbelvertaling, waarvoor protestanten en katholieken de handen **in**een hebben geslagen. Nederland wil dat ook graag. Het voorbereidendewerk heeft even geduurd. Rooms-Katholiek Nederland had immers net de **nieuwe** versie van de **Willibrordvertaling** gereed. **Maar** na de toestemming van de bisschoppenconferentie **was** de weg vrij voor het NBG en de Katholieke Bijbelstichting (hierna: KBS) om de **samenwer-**

king voor dit project aan te gaan. Een eerdere poging is in 1970-1973 mislukt wegens gebrek aan overeenstemming over de te hantieren vertaalmethode. Er is nu wel de bereidheid om aan een gemeenschappelijke standaardbijbel te werken en te laten zien dat de zorg voor een actuele vertaling van het oude boek kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland en Vlaanderen samenbindt.

Hoe ver is het?

Eerst wat jaartallen. In 1990 besluit het NBG het project nieuwe bijbel-

vertaling op te starten. Het heeft voldoende draagvlak gekregen. Op 25 februari 1993 wordt de intentie verklaring ondertekend door de voorzitters van de KBS en het NBG. Per 1 september 1993 worden de vertalers benoemd die daarna aan het werk gaan. Op 2 september 1994 wordt het project officieel gepresenteerd. In mei 1995 wordt de benoeming van de supervisors publiek en ontvangen zij instructies voor hun taak. De vertalers leveren proeven van vertaalwerk aan. De supervisors mogen als vertegenwoordigers van de toekomstige gebruikers de vertaalproeven beoordelen.

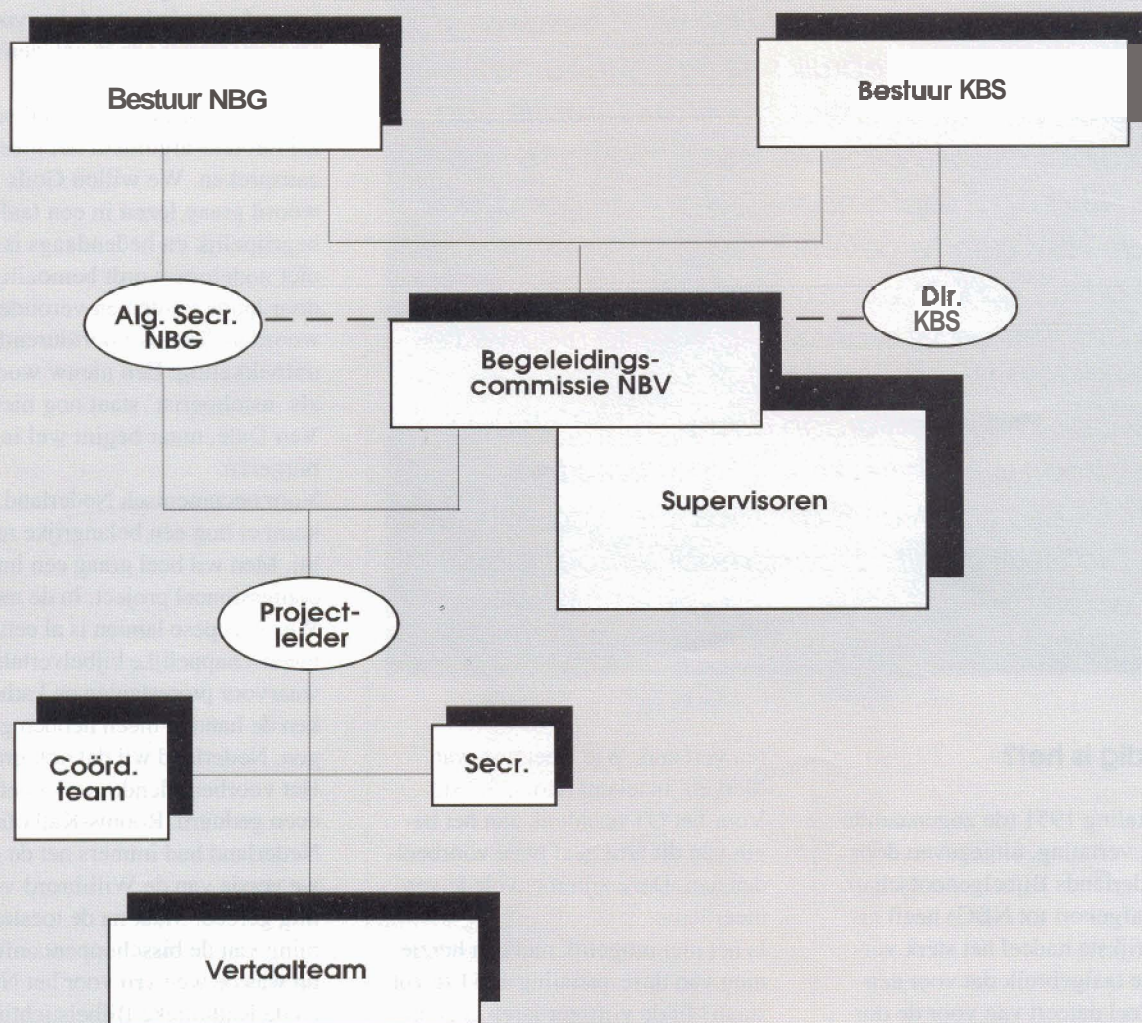
Werkwijze

Ik noemde al vertalers, supervisors en de namen van twee bijbelorganisaties, KBS en NBG. Hoe ziet het organisatieschema van het project NBV eruit? Zie schema.

Het NBG en de KBS werken samen aan de NBV. Er is ook overleg met de Vlaamse Bijbelorganisaties. Het NBG voert het project uit. Drs. R. Scholma van het NBG is projectleider.

Een team van vijftien vertalers is bezig twee aan twee bijbelboeken te vertalen. De negen vertaalkopels bestaan uit een neerlandicus of

Organisatieschema van het project Nieuwe Bijbelvertaling in relatie tot de bijbelorganisaties KBS en NBG

vertaaltwetenschapper met een **oud-** of **nieuwtestamenticus**. Bij de benoeming van de vertalers is **aller-** eerst gekeken naar **hun** kwaliteiten, maar er is ook rekening gehouden met hun **kerkelijke** achtergrond. Ze hebben duidelijk **affiniteit** met de Bijbel, de kerken en de christelijke **geloofstraditie**.

Een **coördinatieteam** van **stafmedewerkers** onder leiding van dr.

L. van Kampen staat de projectleider bij voor de inhoudelijke en wetenschappelijke aspecten. De bestuurlijke kant van de **zaak** wordt behartigd door een begeleidingscommissie. Deze commissie wordt bemand door mensen met bestuurlijke ervaring en inhoudelijke kennis van zaken en adviseert de **besturen** van NBG en **KBS**. De leden van deze begeleidingscommissie vormen samen met 45 andere personen het team van ca. 55 supervisors, afkomstig uit twintig kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland en **Vlaanderen**. Het NBG heeft de volgende leden van de Gereformeerde Kerken tot supervisor **benoemd**: mevr. drs. M. Wilcke-Van der Linden; prof. dr. J. van Bruggen en dr. L. Wierenga. Het eigenlijke vertaalkwerk wordt gedaan door de **vertaalkoppels**. Die werken voornamelijk thuis en hebben de beschikking over **computerapparatuur**. Op **vertaalseminars** kunnen ze hun onderlinge samenwerking toetsen en ervaringen uitwisselen. Voorzover mij bekend is in ieder geval één vertaler lid van de Gereformeerde Kerken: drs. P. Waalewijn te **Alphen** aan de Rijn.

Doelstelling

Op 2 september 1994 werd het NBV-project officieel gepresenteerd in de Engelse Kerk te Amsterdam. Toen gaf de voorzitter van de begeleidingscommissie, dr. S.J. Noorda, het doel van het project aan. 'De NBV moet een **klassieke vertaling** van de Bijbel worden, qua taal en stijl up-to-date, en historisch en theologisch naar de huidige

inzichten verantwoord'. De NBV moet geschikt zijn voor **liturgisch** gebruik, maar ook voor gezamenlijke en persoonlijke lezing thuis en op school. Speciale aandacht wordt daarom gegeven aan de **voorleesbaarheid** van de tekst en de kenmerken van de diverse tekstsoorten, bijv. poëzie. Gestreefd wordt naar een eigentijds taalgebruik, de **taal** van de lezers en gebruikers aan het begin van de **nieuwe eeuw**. De bedoeling is dat de NBV de standaardvertaling van de Bijbel in de Nederlandse cultuur wordt in de komende decennia.

Naam

Allerlei **namen** zijn de afgelopen jaren in omloop gekomen voor deze nieuwe bijbelvertaling. 'Vertaling 2000' en 'vertaling 2002' bijvoorbeeld. Daarin is wel heel mooi de bedoeling **verwoord** dat het een **vertaling voor de** nieuwe eeuw is, maar dit soort namen biedt toch **een** ongewenste datering. De aanduiding 'kerkbijbel' roept de gedachte op dat de vertaling niet geschikt is voor gebruik **anders** dan in de kerk. En dat is niet het geval. Er wordt nadrukkelijk gedacht **aan gebruik thuis en op school**. Voorlopig geven alle betrokkenen de voorkeur aan de **n a m** Nieuwe Bijbelvertaling (NBV). Dit is een **werktitel**. De **bijbelgenootschappen** sluiten niet uit dat er nog een andere **naam** komt.

Vertaalmethode

Deze is met **twee** trefwoorden te typeren: **brontekstgetrouw** en **doeltaalgericht**. Brontekstgetrouw: alle kenmerken van **structuur**, stijl en communicatieve functie van de brontekst worden **verdisconteerd** in de vertaling, maar niet per se op gelijklopende **wijze**. **Doeltaalgericht**: de weergave van deze **brontekst-kenmerken** moet gebeuren in goed, natuurlijk Nederlands. Kenmerken die eigen **zijn aan de** brontaal, bijv. woordvolgorde, worden als zodanig niet in de **vertaling**

overgenomen. Woorden als '**zonde**' en '**bekering**' zullen in de **vertaling** voorkomen wanneer zowel de brontekst als de Nederlandse taal dit rechtvaardigen.

Planning

Van dit gigantische project waarvan de kosten zeker boven de **tien** miljoen gulden zullen **komen** is als einddatum van het **vertaalkwerk** 31 december **1999** **gepland**. **Daarna** zal geruime **tijd** nodig zijn voor het **redigeren**, uitgeven, zetten, **drukken** e.d. Naar verwachting kan de presentatie van de NBV in 2002 plaatsvinden. Mogelijk **zullen voor** die tijd **proefuitgaven** op de markt gebracht worden.

De **vertaaltteams** werken op dit moment aan de **bijbelboeken** Ester, Ruth, Samuël, Prediker, Amos, **Jona**, Marcus, Handelingen en Galaten. Ook is een start gemaakt met de boeken Genesis, Job, Haggai, **Joël**, Ezechiël, Zacharia, Hosea, 1 en 2 Tessalonicenzen, **Romeinen** en **Judit**.

Onze bijdrage

Het **deputaatschap** bijbelvertaling binnen de Gereformeerde Kerken heeft de laatstgehouden **generale synode** gerapporteerd dat er **momenteel** geen **aanwijzingen** zijn dat er een koers wordt gevaren die het bij voorbaat onmogelijk **maakt** dat de Gereformeerde Kerken blijven deelnemen aan het voorbereidend overleg met het NBG over **een** nieuwe vertaling. Prof. Beentjes heeft in zijn al eerder geciteerde **redevoering** aangegeven dat de NBV van **zodanige** taal **en toonhoogte** zal dienen te zijn dat zij alle kerken en groeperingen van en vanuit de Reformatie voldoende **herkenningspunten** biedt **om** zich **gezamenlijk** rondom deze vertaling te scharen. Wij hopen dat te zijner tijd met vertrouwen het groene licht gegeven kan worden om deze NBV ook in onze kerkgemeenschap in gebruik te nemen.

We kunnen onze warme **sympathie**

voor dit project op twee manieren inzetten. **Door** ons lidmaatschap van het NBG steunen we ook dit project NBV. Laten **we ook** het gebed niet vergeten **voor** de vertalers en hun begeleiders. Er moeten op belangrijke punten nog heel wat **k-**slissingen genomen worden. Ik **denk** bijv. aan de vertaling van de namen van God. Laten we in onze huizen en **kerken** bidden om het welslagen **van** deze operatie, om bekwaamheid en taalvaardigheid voor de vertalers en taalkundigen om een in alle opzichten sprekend **produkt** op tafel te krijgen. Voor het goed vertalen van de Bijbel is inzicht nodig dat alleen de Heilige Geest door het geloof kan schenken. De **vertaalkoppels** zijn nu bezig. Laten wij hun werk ondersteu-

nen met gebed zoals eens de strijd van Jozua en de zijnen ondersteund werd door het gebed van Mozes, Aäron en Chur. De **een kan** niet zonder de ander. We ervaren in het gebruik van de psalmberijming een isolement. Het zou heel wat waard zijn als dat op het punt van bijbelvertaling niet **nodig** is en ook wij als gereformeerde **bijbellezers** aan het begin van de nieuwe eeuw ons van harte kunnen scharen rondom de NBV.

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van het materiaal dat het NBG stuurde naar de redactie van dit blad, van andere publikaties van het NBG en van de rapporten van het deputaatschap bijbelvertaling aan de laatste generale synodes.

G.J. van Middelkoop

M meegelezen

Is er ook groei?

Ds. G.S.A. de *Knecht* schreef in De *Waarheidsvriend* van 17 augustus jl. over groei en verschraving van het geestelijk leven. Was het vroeger beter? We hoeven het verleden niet te verheerlijken: **ook** toen leefde men niet in het Paradijs. Maar **hoe** is het vandaag?

Als er over groei in het geestelijk leven wordt gesproken is dit **mees-**tentijds **incidenteel**. Dat evenwel een gehele gemeente groeit in het geloof, hoort men niet zoveel. Wat is daarvan toch de **oorzaak**? De kerken zijn doorgaans in onze gemeenten nog goed gevuld. **Ook** heeft **men** wel wat over voor het werk **van** de kerk. Men stelt een Bijbelse prediking zeer op prijs. En **toch...** alles blijft even mat. In plaats van geestelijke groei in het geloof moet men spreken over schraalheid. (...)

De gemeente
Wanneer ik in het vervolg schrijf over de **geestelijke** groei, dan heb ik daarbij de gehele gemeente op het **oog**. Natuurlijk verlies ik daarbij niet de enkeling uit het oog. **Niettemin** herhaal ik: het gaat om de gehele gemeente. Ik stel dit zelfs met enige nadruk. En wie mocht denken dat er een tegenstelling bestaat tussen gemeente en enkeling, doet er goed aan om met name de brieven van het Nieuwe Testament te lezen. **Men** zal er spoedig achterkomen, dat er in de brieven door de apostelen geen tegenstelling wordt gemaakt **tussen** gemeente en enkeling.
De gemeente wordt **gevormd** door de enkelingen. Maar in die gemeenten blijven de **enkelingen** niet **op**

Opdracht

Voor de bijbelvertaler

Delf uit de **mijn** van vreemde tekens
de taalschat op, laat droge inkt
– uit aders vrij – weer vloeiend spreken,
sla erts tot losgeld **dat** het klinkt,
bewerk het dat het krast als halen
van oude **pennen**, nieuw gepunt.
Geboekstaafd goud van dode talen
heeft God op levenden **gemunt**.

Willem L. Meijer

Uit: 'MET ANDERE WOORDEN', Kwartaalblad over bijbelwerk, Nederlands Bijbelgenootschap, september 1994.

zichzelf staan. Met elkaar **vormen** zij een gemeenschap. Dit laatste kan in onze tijd niet genoeg benadrukt worden.

Zowel in de maatschappij als in de **kerk** neemt de individualisering nog steeds toe. Deze individualisering (een ieder komt alleen op voor zichzelf) werkt in de hand dat men de gemeenschap uit het oog verliest. Alle nadruk valt op de **enkeling**.

Kerkelijk gezien wil dit zeggen dat **alle** accent gelegd wordt op het zie-leheil **van** de enkeling. Nu **moet** men mij goed begrijpen. Het **heil van** de enkeling is van groot belang. Zonder persoonlijk geloof zal men nooit voor de Heere kunnen **verschijnen**. Maar wie **meent** dat hij alleen in het geloof kan groeien **zonder dat** anderen daarbij een inbreng hebben, vergist zich schromelijk.

De verschraling van het geestelijk leven kon hiervan wel eens een oorzaak zijn dat men zo individualistisch is ingesteld, **dat men** zich niet meer wil laten bevruchten door **anderen**. Dat men van de gemeenschap deel **uitmaakt** en daarvan leert, die visie is men kwijtgeraakt.

Vergeet het niet: het geestelijk **leven** groeit in de gemeente, d.i. in de gemeenschap. Wie zich van de gemeente weinig of niets aantrekt, moet ook maar niet verwachten dat er veel geestelijke groei zal zijn.

Huisbezoek aan jongeren

Van **J.J. Lakerveld** lezen we in Opbouw twee artikelen over het onderwerp Hoe houden **we de jeugd bij de kerk?** Werken aan de jeugd betekent werken aan de hele gemeente, vindt hij. Het moet daarbij gaan om een levende relatie met Christus. Een relatie die alle **doen** en laten bepaalt. In deze dingen klopt het hart van **onze** herderlijke taak. Daarom **moet** daar ook het **zwartepunt** van het **kerkeraadsbeleid** liggen. In het nummer van 11 augustus jl. schrijft **Lakerveld** dan:

Dat zou kunnen inhouden dat een

jaar lang in de gemeente alle aandacht gericht wordt op de levende relatie met de **Here**. In de prediking en op huisbezoek, als **onderwerp** op gemeenteavonden en **bijbelkringsbesprekingen**. Als huisbezoek-thema zouden **we** kunnen kiezen voor: Hoe beleeft u uw relatie met de Here en wat doet u daarmee in uw **gezin**?

Op die huisbezoeken proberen we in de eerste plaats de gemeenteleden ervan bewust **te** maken **hoe** die relatie moet zijn door **indringend** te spreken, maar **ook** door zeer **indringende** vragen te stellen als:

- Hoe beleeft u uw relatie met de **Here**?
- Wat betekent die relatie concreet voor u in het gewone leven?
- Komt u toe aan persoonlijk gebed, **persoonlijk Bijbellezen**? **Hoe? Wanneer?**
- Wat voor consequenties heeft dat voor bijvoorbeeld uw **tv-kijken**?
- **Zouden uw kinderen aan** u kunnen merken **dat** de liefde voor de Here een realiteit is in uw **leven**? Is het meer dan meedraaien in de kerk, aan tafel lezen en bidden, een gemeenteavond bezoeken?
- **Hoe** begeleidt u uw kinderen, ook **weer** in de omgang met de tv bijvoorbeeld?
- Leert u ze bidden, bijbellezen? (...)

Huisbezoek aan jongeren

Jongeren vanaf 16 jaar moeten apart **huisbezoek** hebben, hetzij van de jeugdouderling, **hetzij van** de ouderling van het gezin. Niet alleen omdat sen jongere zelf gemakkelijker praat als zijn ouders er niet bij zijn, **ook** omgekeerd, omdat ouders vrijer zijn in hun spreken als er geen **kinderen** bij zijn. In dit verband verwijs ik nog even naar de **huisbezoeken waar** ik het **eerder** over had, waar **we** de ouders heel concreet vragen naar hun omgang met de Here, zoals dat een rol speelt in hun gezinsleven. Een ouderling is herder van een stukje **van** de kudde van de opperherder Jezus. 'Hoed **mijn** schapen, weid mijn lammeren!' Een goede

herder kent zijn schapen. Over de aard en het scheppen van een relatie hebben we het al gehad. Bij het maken van een afspraak voor een huisbezoek vroeg ik altijd: Kom jij bij mij of **kom** ik bij jou? Want je **moet** ongestoord **kunnen** samenzijn en bij hen thuis is dat niet altijd mogelijk. Net als bij een **gewoon** huisbezoek praat je eerst **natuurlijk** over **gewone** dingen, maar op **een** gegeven ogenblik komt een **serieuzer** gedeelte.

Rechtstreeks vragen

Ik **denk** dat het goed is te beginnen met duidelijk **te** stellen: '**Ons** gesprek heeft alleen zin als we **volstrekt** eerlijk zeggen wat **we** **denken**. Wat gezegd wordt blijft onder **ons**; er gaat geen verslag naar de **kerkeraad**, ik praat er niet met je ouders over'.

Dat maakt **het** mogelijk rechtstreekse vragen te stellen:

- Wie is de Here **voor** jou?
- Hoe **kijk** je **tegen** Hem aan?
- Het vervolg** hangt **af** van de antwoorden en het gesprek na deze vragen.
- Wat heb je aan Hem als je op school zit, met je werk bezig bent, enz. Durf je voor je geloof uit te komen in discussies? Reageer je als er spottende opmerkingen **gemaakt** worden of als er **nadrukkelijk** tegen de Bijbel ingegaan wordt? (Niet dat je altijd reageren moet; daarom juist! Hoe ga je daarmee **om**?)
- Lees je **zelf** uit de Bijbel? **Wanneer?** Wat?
- Met welke dingen uit de **Bijbel** heb je moeite?
- Bid je **zelf** wel? **Wanneer?** Hoort de Here je? Wat **betekent** dat bidden voor jou?
- Voel je je thuis in de gemeente? Wat zou anders moeten zijn?
- Of:**
- Waarom kun je niet **geloven**? (Altijd de antwoorden serieus nemen! Er **zullen** dingen bij zijn die we zelf ook moeilijk vinden. Dat dan **ook** eerlijk zeggen, maar wel altijd **spreken vanuit** de **overtui-**

ging: ik weet dat het **waar** is; Hij is er en Hij kent jou!)

Bij iemand die (te) gemakkelijk antwoordt, stelde ik ook wel heel moeilijke vragen; bijv. over Gods liefde en het lijden.

Als ze moeite hebben met regelmatig **bijbellezen** zou je als **hulp** middel een nummer van de Sleutel **kun**nen geven. Dat zou dan **meteen** een mooi uitgangspunt voor een volgend gesprek kunnen **zijn**.

Ik begon **zo'n** huisbezoek nooit met gebed en bijbellezen, ik eindigde er wel altijd **mee**. Dat heeft het voordeel dat het gesprek **zo open** mogelijk kan beginnen; **bovendien** kun je aan het eind een **bijbelgedeelte** kiezen dat past bij wat er gezegd is.

Net als bij **gewone huisbezoeken** verloopt het ene gesprek veel gemakkelijker dan het andere. Als er echt sprake is van **ongeïnteresseerdheid** of onwil is daar heel **moeilijk** doorheen te komen. Dan is er veel wijsheid en hulp **van** de Heilige Geest nodig.

Duitse krantelezers geconfronteerd met het Evangelie

Uit *De Waarheid* vriend van 7 september **knippen** we dit bericht:

Dagelijks worden miljoenen krantelezers in Duitsland geconfronteerd met de bemoedigende en troostende woorden van Moeder Basilea Schlink. **Deze** spreuken worden doorgaans **aangetroffen** tussen de rouwadvertenties en op andere plaatsen op de advertentiepagina's waar de krant ruimte overhoudt. Zowel de *Frankfurter Allgemeine* als veel plaatselijke kranten nemen de regels op: 'Is uw angst groot? Jezus is groter en **kan** uw angsten **k**-dwingen. **Roep** Hem aan en u zult niet beschaamd worden!' Zo zijn er een honderdtal spreuken van de inmiddels **90-jarige** Moeder Basilea, oprichtster van de protestantse Marienschwestern in **Darmstadt**, waar kranten de beschikking over hebben. **Diverse vrienden** van de Ma-

rienschwestern maakten kranten erop **attent** dat zij best opbouwende teksten op lege plekken tussen de rouwadvertenties konden plaatsen. Uitgevers zagen daar het nut **wel** van in en **besloten** de met MB gesigneerde spreuken te **plaatsen**. De Marienschwestern worden overspoeld met bedankjes en reacties **van** mensen die de spreuken uitknippen en doorgeven of bewaren. Onbedoeld vormen de spreuken van Moeder Basilea de grootste evangelisatie-actie **tot** nu toe in de Duitse dagbladpers.

Zegen: woorden of werkelijkheid

Dr. G.W. Marchal wijdde in het nummer van 24 augustus van het confessionele Hervormd Weekblad een artikel aan de betekenis van de **zegen** die **aan** het eind van de eredienst uitgesproken wordt. Sinds 1574 wordt daarvoor de **formulering** gebruikt die **we** vinden in Numeri 6. Weergaloze woorden, zegt Marchal.

Wat een sobere schoonheid! De vorm alleen al. Afgezien van de driemaal **terugkerende** Gods Naam bestaat deze zegenspreuk in het Hebreeuws uit twaalf woorden. Dat kan **toevallig** zijn, maar het getal **twaalf** **wijst** op z'n minst een richting aan: de twaalf stammen, héél Israël – de hogepriester droeg in zijn **borstschild** twaalf stenen, **voor** iedere stam één – en later de twaalf apostelen, héél de wereld. En dan nog iets, tenminste een overpeinzing waard: in de oorspronkelijke taal telt de eerste regel drie maal vijf, de tweede vier maal **vijf**, de derde vijf maal vijf letters. Met andere woorden: als de zegen **wordt** uitgesproken, is er geen sprake van beperking, bezuiniging, maar van verbreding, verruiming..

In het voorgaande is al onderstreept & t de drievoudige, beter nog: **drieënige** Naam alle **woorden** doortrekten **beheerst**. Een veelheid van **werkwoorden** omringt, vergezelt de Hoog Heilige. **Waar** Hij **pre-**

sent is, gebeurt echt iets, daar wordt iets **bewerkt**. Die werkwoorden grijpen op elkaar in, versterken en bevestigen elkaar. Zegenen, dat wil zeggen: een toekomst openen, een weg wijzen die niet dood loopt, een weg waarop de vrede **daagt**, de vreugde heerst, ondanks alles, **dankzij** Hem die Zijn Naam onthulde. Met **dat** woord 'zegen' is al heel wat ongerechtigheid bedreven doordat we het onophoudelijk hebben verwisseld met succes, in **zaken** of met **&** wapens. Zegenen is: die ander 26 **nabij** zijn, dat hij/zij nooit **meer** los **verkrijgbaar** is, maar alleen in verbondenheid met Hem, die Zijn handen over je leven uitstrekt. En dan: 'Hij doe **Zijn** aangezicht over u lichten'. Dat roept het beeld van de zon op, die de nacht langzaam maar zeker **verdrijft**, die het donker, de slierten mist en nevel stukbreekt. Uitzien naar het licht, naar Hem die het licht is, in wie – naar het **woord** van de apostel – in het geheel geen duisternis is. De Schrift is er vol van, van de eerste tot de laatste bladzijde. In belijdenissen en liederen zijn deze kernwoorden opgenomen en vertolkt, zoals in de versregels van Isaïa de **Costa**: 'Als de Here God in allen, en in allen alles is, zal het licht zijn, eeuwig Licht **zijn**, licht uit licht en duisternis' (Gez. 292). Vooral de laatste **woorden** geven te denken en te danken! **He** zullen we anders in dit licht staande kunnen blijven, dan **alleen** als mensen die geheel en al afhankelijk zijn van Gods Genade? Met de **woorden** van een oude psalm, 130: 'Here, wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving! Daarom wacht ik op U, meer dan wachters op de morgen'.

En dan **tenslotte**: het verheffen van het aangezicht. Dat wil zeggen: vol liefde **aankijken**, met **barmhartigheid** omzien naar. Ouderwetse woorden, maar wie zich oefent in het **bijbels ABC** komt en blijft onder het beslag van deze beeldspraak. Het aangezicht verheffen, dat is het tegendeel van wat bij-

voorbeeld van Kaïn en Jona, dat stuk chagrijn, **gezegd** wordt: zijn aangezicht **verviel**, betrok... Dan wordt alles donker en hullen mensen **elkaar** in duisternis. Als Hij, God, Zijn aangezicht verheft, **dan** is de **vrede**, de sjaalom een werkelijkheid, die **aanstekelijk** werkt...

Gebeurt er iets?

Onvergetelijke en ook onvergelykelijke **woorden**: werkwoorden en **oerwoorden**, diep **verankerd** in de **Schrift**. Maar nu een heel teer punt, vooral vanwege het taalbederf, de woordvervuiling, het leeg geleuter en loos lawaai: gebeurt er nu echt iets, wanneer die woorden worden uitgesproken? Of blijven ze een schone, vrome wens? Niet wat wij erover denken, erbij voelen is doorslaggevend, **maar** wat de **Here God** zelf ervan zegt. Dit lezen we, en daar houden we ons aan: zo zullen zij Mijn Naam, dat is: Mijn heilzame tegenwoordigheid, op het volk leggen. Nu ga ik ook beter verstaan waarom Isaäk de eenmaal uitgesproken **zegen** niet meer terug kon nemen, **want**: **cl** zegenend was er een werkelijkheid op Jakob gelegd. Nu wordt mij **ook** duidelijk waarom **Balak**, de koning **van** Moab, zo bevreesd was voor de zegenspreuk van die **vreemde man**, **Bileam** (Num. 22-24). Wat hij, in naam van de Hoog-Heilige, uitsprak over **het volk**, was niet een vage, **vrome** wens, maar een onherroepelijke werkelijkheid. Het is de vraag of we dit geheim, dit gewicht van de zegen ooit **voldoende** hebben beseft, ook in onze kerkgang en thuiskomst. De zegen is niet een plechtige, kerkelijke variant van: wel **thuis** allemaal!, of: einde van de **vergadering**! **Er** is veel meer aan de hand. (...) God geeft ai Zijn beloften aan ons mee. God geeft dus **mee**. Niet de priester, niet de voorganger, **want** deze zijn slechts denaren. (...) in de tekst lezen we immers: 'zo zullen zij Mijn Naam op het volk leggen en Ik zal hen zegenen'.

Aan **Zijn zegen** is, met recht en reden, alles gelegen.

Uit de kerken

Beroepen te Axel: A. Buursema te Almkerk-Werkendam, te Enschede-Oost: S. de Vries te **Haren** (Gr.); te Katwijk i.c.m. Vaikenburg: P. **Groen** te **Bruchterveld**; te Spakenburg-Noord: dr. J.J.C. Dee te **Bunschoten**, l.l. **herv.** predikant te **Twijzelerheide**; te Tilburg: K.D. Smit, kand. te Arnhem. Beroepbaar: D.M. **Boersma**, **Kloosterstraat** 2,8262 RD **Kampen**, s (038) 3331325.

Bedankt voor **Bedum** en **vow Heemse**: **D.T. Vreugdenhil** te Emmen.

Spreekconsent: De classis **Kampen** heeft dhr. C. van Dijk **geëxamineerd** en **spreekconsent** gegeven voor de duur van 1 jaar.

De classis **Kampen** heeft dhr. **M.J.C. Blok** **geëxamineerd** en **spreekconsent** gegeven voor de duur van 1 jaar.

intrede

Op zondag 17 september jl. deed kand. **J.Th. Rozemuller** te Den Ham, intrede in de gemeente te **Baflo-Warffum** en **Pieterburen**.

Ds. Rozemuller werd in de **morgendienst in het ambt** bevestigd door prof. drs. B. Kamphuis te **Kampen** en deed in de middagdienst **intrede**. Beide diensten werden gehouden in de hervormde kerk te **Baflo**.

Nieuw adres ds. Rozemuller: Gebr. **Gootjesstraat** 3,9953 PV **Baflo**, ☎ (0595)422570.

Op zondag 24 september jl. deed kand. **J.A. Roose** te **Kampen**, intrede in de gemeente te **Brouwershaven**.

Ds. **Roose** werd in de **morgendienst in het ambt** bevestigd door ds. **J. Kruidhof** te **Drachten/Zuid-Oost** en deed in de middagdienst **intrede**. Beide diensten werden ge-

houden in het gebouw **aan** de **Harven NZ 10**. Nieuw adres ds. **Roose**: **Markt 9,4318 AE Brouwershaven**, ☎ (0111) 691284.

Emeritaat

Utrecht – Op zondag 24 september jl. is ds. **J.A. van der Velden** te **Utrecht-Noord/West** met emeritaat gegaan. Hij nam afscheid van de gemeente in de morgendienst die gehouden werd in de Opstandingskerk te **Utrecht**.

Johannes Antonius van der Velden werd geboren op 23 september 1925 te **Rotterdam**. Aangezien hij in een rooms-katholiek gezin werd geboren volgde hij een **gymnasium**-studie aan een seminarie. In 1946 studeerde hij theologie te **Berg en Dal** en later te **Heino** en **Stein** (Limburg). In 1954 werd hij **benoemd** tot kapelaan te **Velp** en in 1955 te **Eindhoven**. Missionaris werd hij in 1956 en uitgezonden naar het **Mapigebied** op **Nieuw-Guinea**.

In 1959 sloot **Van der Velden** zich – na een **geestelijke** crisis – aan bij de **Geref. Kerken** die in hetzelfde gebied zending bedreven. In 1962 nam hij een **beroep** aan van de **gemeente** te **Enschede** en werd een jaar later zendeling voor de **Geref. Kerken** op **Nieuw-Guinea** (nu **Irian Jaya**).

In 1973 werd ds. **Van der Velden** gerepatriëerd en verbond hij zich aan de kerk te **Rouveen** (1974). Verder was hij nog predikant te **Groningen-Noord** (1978), **Hoogeveen** (1982) en **Utrecht-Noord/West** (1987).

In opdracht van de kerken ging ds. **Van der Velden** op visitatie in **Irian Jaya**, **Brazilië**, **Sumba** en **Kalimantan Barat**. Verder was hij lid van de **Generale Synodes** te **Arnhem** (1979) en **Heemse** (1984). Ds. **Van der Velden** blijft op zijn huidige adres wonen.

Jubilea

Rotterdam – 15 sept. jl. was het vijfenvijftig jaar geleden dat ds. **G. Spijker**, emeritus-predikant te

Rotterdam-Oost, in het ambt werd bevestigd.
Geert Spijker werd op 12 juli 1910 te Kampen geboren. Hij bezocht het **gereformeerd** gymnasium aldaar en studeerde er aan de Theologische Hogeschool. Op 15 sept. 1940 werd hij te Ambt-Vollenhove-**Kadoelen** in het ambt bevestigd. In 1943 vertrok hij naar **Urk**, waar hij zich in 1947 vrijmaakte. In 1949 werd hij predikant **van** de kerk te Bedum en in 1958 te **Rotterdam-Kralingen**. Op 1 oktober 1972 ontstond, door samenvoeging **van** de kerk te Rotterdam-Kralingen met de wijk **Ommoord** van de kerk te **Schiebroek-Hillegersberg-Terbregge**, de **kerkelijke** gemeente Rotterdam-Oost, **waaraan** ds. Spijker zich verbond tot **aan** zijn emeritaat op 1 juli 1976.

Amersfoort – 16 sept. jl. **was** het vijftig jaar geleden dat ds. **J.J. Arnold**, emeritus-predikant te Amersfoort-West, in het ambt werd bevestigd.

Johannes Jacobus **Arnold** werd geboren op 1 april 1916 te Nijverdal. Hij bezocht het Christelijk Lyceum te Almelo en studeerde aan de Theologische Hogeschool te **Kampen**. Op 16 september 1945 werd ds. **Arnold** te Vrouwenpolder in het ambt bevestigd. In 1951 werd hij predikant te **IJmuiden** en van 1 september 1956 tot aan zijn emeritaat op 1 januari 1981, was hij predikant van de kerk te Amersfoort-West.

Ds. **Arnold** **was** o.m. lid van het bestuur **van** het **Gereformeerd Wetenschappelijk Genootschap** en van de Stichting Steun Broederschap. Hij was auteur van **o.a.** *Wandelen met God* (1986) en *Wie is hier niet verlegen* (1986), verder schreef hij artikelen voor het Nederlands *Dagblad* (1986-1989).

Ds. **Arnold** heeft hulpdiensten verricht in **Curaçao** (1963), Kaapstad (1983) en Pretoria (1985-1986).

Kampen – 8 sept. jl. **was** het 25 jaar geleden dat prof. dr. **J. Douma** hoogleraar **werd** aan de Theologi-

sche Universiteit te Kampen. Jochem Douma werd op 23 november 1931 **geboren** te Stadskanaal. Hij bezocht daar het Christelijk Lyceum en studeerde aan de Theologische Hogeschool te **Kampen** en aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam.

Op 9 april 1961 **werd** Douma in het ambt bevestigd te **Rijnsburg**. In 1968 vertrok hij naar Brunssum-Treebeek, waar hij in 1970 emeritus werd **vanwege** zijn benoeming tot hoogleraar **te** Kampen. In 1993 werd hij ook hoogleraar medische ethiek aan de **W** te **Amsterdam**. Prof. Douma promoveerde in 1966 op het **proefschrift** *Algemene Genade – uiteenzetting, vergelijken en beoordeling van de opvattingen van A. Kuyper, K. Schilder en Joh. Calvijn over de algemene genade*. Hij **was** verder o.m. Deputaat voor de Psalmberijming (1966/1967 en 1972/73), assessor **van** de generale synode te Hoogeveen (1969). Prof. Douma is daarnaast auteur van **een** groot aantal artikelen in dit blad **en** van boeken als: *Herinnering en verwachting; Kritische aantekeningen bij de wijsbegeerte der wetsidee* (1977); *Afwachten of afweten* (1977) (dit boek schreef hij samen met prof. dr. W. **Velema** n.a.v. **een** polio-epidemie) en *Ethische Bezinning* (15 dl.).

Alblasserdam – 13 sept. jl. **was** het vijftiende jaar geleden dat ds. B. **Grätz** – emeritus-predikant te Alblasserdam – in het ambt werd bevestigd.

Bastiaan Gratz werd op 18 mei 1925 te Amsterdam geboren. Hij bezocht daar de gereformeerde kweekschool en werd onderwijzer te **Middelhamis** en Usselmuiden (tot 1970). Na de kweekschool studeerde (in zelfstudie) hij klassieke talen en theologie en op 7 februari 1970 **werd** hij (volgens art. 8 KO) **geëxamineerd** en op 13 september **van hetzelfde** jaar te Steenwijk in het ambt bevestigd.

In 1974 vertrok ds. **Grätz** naar Delft, waarna hij in 1984 predikant te Pernis **werd**. In 1990 ging hij

hier met emeritaat.

Ds. **Grätz** **was** afgevaardigde tijdens de **generale** synode van Kampen in 1975.

Adreswijzigingen e.d.

Hardenberg-Oost * **Emeritus-predikant**: M. Brandes, ☎ (0529) 450610 (pag. 11 en 79).

Rouveen * **Scriba** 1: G. Bolks, p/a Postbus 25, 7954 ZG, ☎ (0522) 291437. **Scriba** 2: H. Buitenhuis, Esdoornlaan 4, U (0522) 291641 (pag. 88 en 89).

Diaconie: G. Kortink, Postbus 26, 7954 ZG, a (0522) 291213 (pag. 88 en 89).

Vlissingen * **Scriba**: G. Zomer, M. Klompélaan 11, 4385 JL, ☎ (0118) 471324 (pag. 147).

Examens

De classis Dordrecht-Gorinchem heeft kandidaat A. van **Groos**, beroep predikant te Gorinchem en Slidrecht, peremptoir **geëxamineerd** en toegelaten tot het ambt van Dienaar des Woords. De **heer Van Groos zal** D.V. op zondag 1 oktober a.s. worden bevestigd.

Kampen – Aan de Theologische Universiteitslaagden voor het doctoraal examen de heren A. Bas te Alblasserdam en R.R. **Roth** te Kampen.